

PRIM MINISTRU

Domnul președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție și în temeiul art. 25 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul Administrativ, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal*, inițiată de doamna deputat neafiliat Raisa Enachi (**Bp.121/2026**).

I. Principalele reglementări

Inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare completarea art.99 din *Legea nr.286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare*¹, cu un nou alineat, alin. (1¹), potrivit căruia, în cazul persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață pentru săvârșirea infracțiunii de omor calificat prevăzute la art. 189², liberarea

¹ ART. 99

Condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață

(1) Liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață poate fi dispusă, dacă:

a) cel condamnat a executat efectiv 20 de ani de detențiune;

b) cel condamnat a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;

c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;

d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

(2) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate și atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori dacă nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

(3) De la data liberării condiționate, condamnatul este supus unui termen de supraveghere de 10 ani.

² ART. 189

Omorul calificat

(1) Omorul săvârșit în vreuna dintre următoarele împrejurări:

a) cu premeditare;

b) din interes material;

c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;

d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;

e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;

f) asupra a două sau mai multor persoane;

g) asupra unei femei gravide;

h) prin cruzimă;

i) profitând de starea de vârstă vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmități sau altor cauze;

condiționată poate fi dispusă numai după executarea efectivă a unui termen de 30 de ani de detențiune.

Totodată, se stabilesc dispoziții tranzitorii privind aplicarea noii reglementări exclusiv persoanelor condamnate definitiv pentru fapte săvârșite ulterior intrării în vigoare a legii.

II. Observații

1. *De lege lata*, liberarea condiționată (i) are un caracter general, putând fi acordată oricărui condamnat, în condițiile legii; (ii) are un caracter personal, fiind legată de personalitatea condamnatului, presupunând o analiză de specialitate a acesteia realizată de comisia specială din penitenciar anterior sesizării instanței; (iii) nu este un drept al condamnatului, ci o vocație a acestuia, fiind atributul, instanței de judecată; (iv) se poate aplica în toate cazurile numai după executarea efectivă a unei părți din pedeapsă în regim de lipsire de libertate. Partea care este executată efectiv poate fi redusă, prin deducerea unor zile considerate ca executate prin participare la programele lucrativă și de instruire a celui condamnat.

În cazul detențiunii pe viață, condamnatul nu beneficiază de această posibilitate - scăderea zilelor considerate ca executate, ca urmare a muncii din timpul executării pedepsei³. Acestea pot fi luate în calcul pentru situația în care detențiunea pe viață a fost înlocuită cu pedeapsa închisorii de 30 de ani; (v) are un caracter revocabil, deoarece în cazul în care persoana cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere și nu execută obligațiile impuse, instanța revocă liberarea și dispune executarea restului de pedeapsă.

Așa cum s-a menționat în *Expunerea de motive* a noului *Cod penal*, „instituția liberării condiționate nu mai este reglementată în capitolul privitor la pedepsele principale, ci în capitolul privind individualizarea pedepsei, rațiunea noii sistematizări fiind aceea că liberarea condiționată reprezintă o formă de individualizare a executării pedepsei”.

De notat este că în îndeplinirea condițiilor de acordare a liberării condiționate, nu au preeminență aspectele legate de gravitatea infracțiunii pentru care persoana condamnată a fost condamnată, nici durata pedepsei închisorii, nici dacă aceasta a fost pronunțată în urma comutării detențiunii

³ se pedepsește cu detențiune pe viață sau închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Temativa se pedepsește.

³ A se vedea, în acest sens, Decizia nr. 6/2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 99 alin. (1) lit. a) din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 259 din 06 aprilie 2016.

pe viață, ci aspectele care au în vedere în primul rând conduita condamnatului aflat în cursul executării pedepsei privative de libertate, perspectiva reinserției sale sociale și, implicit, atingerea scopului pedepsei, chiar și în această modalitate de executare.

Dacă acordarea liberării ar ține seama de fapte anterioare începerii executării, cum sunt natura sau gravitatea infracțiunii comise, forma de vinovăție, conduita pe parcursul procesului, ar constitui o cauză de descurajare a condamnatului în procesul de reintegrare deoarece acesta realizează că libertatea nu depinde de conduita sa pe durata executării, ci de faptele sale anterioare, pe care oricum nu le mai poate influența în niciun fel.

Mai mult decât atât, toate aceste elemente au fost deja avute în vedere de instanțele de judecată la momentul stabilirii condamnării, astfel că a le lua din nou în considerare la momentul discutării liberării condiționate ar conduce la concluzia aplicării de două ori a acelorași criterii de individualizare⁴.

Legiuitorul a modificat substanțial instituția liberării condiționate, printr-o concepție nouă atât sub aspectul condițiilor de acordare, cât mai ales cu privire la procesul de reintegrare socială a condamnaților, prin implicarea directă a instituțiilor statului (prin serviciile de probațiune) în acordarea sprijinului calificat.

Detențiunea pe viață este o pedeapsă principală și reprezintă cea mai severă pedeapsă din legislația penală actuală, constând în lipsirea de libertate a condamnatului pentru restul vieții lui.

Conform dispozițiilor art. 56 din *Codul penal*, „detențiunea pe viață constă în privarea de libertate pe durată nedeterminată potrivit legii privind executarea pedepselor”, existând însă posibilitatea înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață (art. 58 din *Codul penal*), respectiv posibilitatea liberării condiționate din executarea acestei pedepse (art.99 din *Codul penal*).

În cazul detențiunii pe viață, liberarea condiționată poate fi acordată de către instanță dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute în primul alineat: executarea efectivă a 20 de ani de pedeapsă, conduita bună în timpul acestei executări, executarea obligațiilor civile și existența convingerii instanței că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

⁴ A. Avram, *Liberarea condiționată. Legalitate. Oportunitate. Reziliență*, în *Analele Universității de Vest din Timișoara -Seria Drept nr. 1/2019*, p. 3.

Spre deosebire de termenul reglementat în cazul liberării condiționate din executarea pedepsei închisorii, prin raportare la intervalul cuprins între data liberării condiționate și data împlinirii duratei pedepsei, în ceea ce privește modalitatea de calcul a termenului de supraveghere în cazul liberării din executarea detențiunii pe viață, având în vedere caracterul perpetuu, nedeterminat al acesteia, legiuitorul a reglementat un termen fix 10 ani.

Valoarea socială ocrotită prin incriminarea infracțiunilor din actualul *Cod penal* pentru care legiuitorul prevăzut pedeapsa detențiunii pe viață (în unele cazuri alternativ cu pedeapsa închisorii), este, în principal, viața (art.189 - „*Omor calificat*”, art.401-„*Atentatul care pune în pericol securitatea națională*”, art. 402-„*Atentatul contra unei colectivități*”, art.408 - „*Infracțiuni contra persoanelor care se bucură de protecție internațională*”, art.438 -„*Genocidul*”, art. 439 - „*Infracțiuni contra umanității*”, art.440 „*Infracțiuni de război contra persoanelor*”).

Potrivit art. 122 din *Codul aerian* - dacă faptele prevăzute la art. 112, 113, 116 și 118 au avut ca urmare moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 ani ori detențiunea pe viață și interzicerea unor drepturi.

Arătăm și că, potrivit art. 282 alin. (3) din *Codul penal*, tortura ce a avut ca urmare moartea victimei se pedepsește cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Potrivit art. 11 din *Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, dacă faptele prevăzute la art. 2, art. 6-8 și art. 10 au avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi. Art.13 din această lege prevede circumstanțele agravante speciale pe lângă cele din *Codul penal*.

Subliniem și că noul *Cod penal* cuprinde un regim sancționator mai sever pentru concursul de infracțiuni și recidivă în cazul cărora au fost prevăzute unele dispoziții de excepție care permit posibilitatea aplicării pedepsei detențiunii pe viață în cazul comiterii unor fapte deosebit de grave chiar dacă aceasta nu a fost stabilită pentru niciuna dintre infracțiunile concurente ori dacă pedepsele stabilite constau în închisoare, iar numărul și gravitatea faptelor comise ar justifica acest lucru, potrivit art. 39 alin. (2) și art. 43 alin. (3) din *Codul penal*.

Or, propunerea ca posibilitatea liberării condiționate a persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață pentru săvârșirea infracțiunii de omor calificat prevăzute la art. 189 și menținerea în condițiile actuale a beneficiului liberării condiționate pentru infracțiuni contra persoanei a căror gravitate rezultă din prevederea unor limite de pedeapsă similare sau chiar există posibilitatea de a fi condamnate la detențiune pe viață prin aplicarea regimului sancționator prevăzut pentru concursul de infracțiuni și recidivă este de natură să afecteze coerența legislației penale, într-o manieră incomparabilă cu exigențele art. 1 alin. (5) din *Constituție*.

De asemenea, așa cum am menționat, potrivit art.58 din *Codul penal*, pedeapsa detențiunii pe viață poate (nu este obligatorie - s.n) fi înlocuită cu pedeapsa închisorii de 30 de ani, în situația în care persoana condamnată împlinește vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, și a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale, condiții aproximativ similare cu cele prevăzute la art.99 alin. (1) din *Codul penal* cu privire la posibilitatea acordării liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață.

Or, în această situație, de înlocuire a pedepsei detențiunii pe viață cu închisoarea de 30 de ani, instituția liberării condiționate va fi lipsită de efecte conform propunerii propuse în cazul condamnării la detențiunea pe viață pentru săvârșirea infracțiunii de omor calificat prevăzute la art.189, întrucât în acest caz liberarea condiționată poate fi dispusă numai dacă persoana condamnată a executat efectiv 30 de ani de detențiune, adică totalul pedepsei.

Astfel, această reglementare afectează coerența instituției liberării condiționate și o face inaplicabilă în situația enunțată.

Pentru a se atinge scopul legii în materia liberării condiționate, legiuitorul are la dispoziție soluții legislative constituționale pentru persoanele condamnate pentru numite categorii de infracțiuni să aibă vocația la liberare condiționată, în condiții restrictive.

Astfel, actualul *Cod penal* a creat un regim juridic diferențiat între condițiile reglementate pentru liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață (art.99) și cele pentru liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii (art. 100), procedura de judecată fiind reglementată însă în mod unitar de dispozițiile art.587 din *Codul de procedură penală*.

Instituția liberării condiționate a fost parțial reconfigurată, fiind luate în considerare și elemente care țin de conduita *post delictum*, au fost reduse criteriile de discriminare între condamnați, mai ales cele pe criterii de gen, fiind menținut un singur astfel de criteriu, cel al vârstei.

În consecință, precizăm că introducerea unei condiții diferite pentru a lua în discuție posibilitatea liberării condiționate - pentru cei condamnați pentru infracțiunea de omor calificat, și anume executarea a 30 de ani de detențiune efectivă reprezintă de fapt valorificarea gravității faptei în faza finală a executării pedepsei, ceea ce ar constitui un regres față de modul cum a fost reconfigurată instituția liberării condiționate în *Codul penal* intrat în vigoare la 1 februarie 2024.

În concluzie, considerăm că dispozițiile propuse pot fi apreciate ca fiind contrare prevederilor art. 1 alin. (5) din *Constituția României, republicată*, în componenta privitoare la calitatea legii, afectând coerența instituției liberării condiționate.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate, **Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative.**

Cu stimă, ,

Ilie-Gavril BODOLAN
PRIM-MINISTRU

Domnului senator Mircea ABRUDEAN
Președintele Senatului